

Sociaal Beleid Participatie en Onderwijs

Aan de gemeenteraad

26 juni 2007
Gemeentestukken: 2007-112

Onderwerp: Ontheffingen arbeidsverplichting WWB

1. Voorstel

1. Het beleid ten aanzien van ontheffing van de arbeidsverplichting wijzigen en aan alleenstaande ouders met een kind vanaf 5 tot en met 11 jaar de volledige arbeidsverplichting op leggen;
2. Het beleid ten aanzien van ontheffing van de arbeidsverplichting wijzigen en aan alleenstaande ouders met een kind van 0 tot 5 jaar de trajectverplichting op leggen;
3. De Toelichting van de re-integratieverordening wijzigen en wel prioriteit geven aan de doelgroep ouderen bij het aanbieden van re-integratietrajecten;
4. De re-integratieverordening 2006 in te trekken en de re-integratieverordening 2007 vast te stellen (wijziging zit in artikel 2)

2. Aanleiding

De tegenvallende uitstroomcijfers in 2006 en de resultaten van het onderzoek door ConsenSZ, is reden voor ons u te vragen het beleid ten aanzien van de ontheffing van de re-integratie verplichtingen te herzien. Het uitgangspunt is het halen van de doelstelling uit de programmabegroting 2007-2010.

Stimuleren dat iedere Ridderkerker volwaardig deelneemt aan de samenleving en verantwoordelijk en betrokken is.	Aantal bijstandsgerechtigden neemt tussen 2006 en 2010 af met minimaal 25%
---	--

Het halen van de doelstelling lukt niet met het huidige beleid en de uitvoeringspraktijk. ConsenSZ concludeert dat 64% van de onderzochte cliënten een volledige ontheffing heeft van de arbeidsplicht. Dit is hoog in vergelijking met andere gemeenten van vergelijkbare grootte. Het landelijke gemiddelde is 38%. Cliënten zonder arbeidsverplichting worden niet naar werk bemiddeld en zorgen voor een laag percentage uitstroom. Een groot deel van de vrijgestelden hebben in het onderzoek aangegeven wel te willen werken.

Op basis van het onderzoek en het lage percentage uitstroom in 2006 hebben wij besloten het beleid rond de arbeidsverplichtingen te herzien.

Bestuursakkoord rijk en gemeente

Op 4 juni 2007 hebben het rijk en de VNG een bestuursakkoord gesloten. Hierin staat dat er voor alleenstaande ouders met een kind onder de 5 jaar, op verzoek, een ontheffing van de sollicitatieverplichting mogelijk is. De ontheffing wordt gekoppeld aan een, door de gemeente op te leggen scholingsplicht. Het hier geformuleerde voorstel moet in dat licht worden gezien en sluit daar ook op aan.

3. Aspecten

Het opleggen van de arbeidsverplichting is geregeld in de Wet werk en bijstand (WWB). De gemeenteraad moet een re-integratieverordening vaststellen. Een wijziging in beleid heeft ook consequenties voor het samenwerkingsverband Sociale Zaken Albrandswaard Ridderkerk.

Visie op arbeid en cliënten met WWB uitkering

In onze missie en visie streven wij naar een kansrijke en leefbare samenleving voor iedereen, waarbij voorkomen moet worden dat mensen een beroep moeten doen op een uitkering.

De sociale dienst is een resultaatgerichte organisatie waarbij de focus ligt op het voorkomen van instroom, door werk centraal te stellen. Door werk kunnen inwoners van de gemeente hun positie blijvend verbeteren. Dit sluit aan op onze doelstelling om iedere Ridderkerker volwaardig aan de samenleving te laten deelnemen. Die doelstelling wordt niet bevorderd door een deel van het cliëntenbestand categoriaal vrij te stellen van de arbeidsverplichting. Het is belangrijk te voorkomen dat alleenstaande ouders niet meer uit de bijstand komen, omdat ze door een langdurig verblijf in de bijstand de aansluiting op de arbeidsmarkt missen. Dit is ook de achterliggende gedachte achter de scholingsplicht uit het bestuursakkoord. Alleenstaande ouders behoren gezien hun leeftijd tot de beter bemiddelbare cliënten. Dit voordeel raken ze kwijt, als ze niet geholpen worden te reïntegreren. Zij zijn gebaat bij een goede combinatie van zorgtaken en trajectverplichtingen, zodat ze op een verantwoorde manier kunnen uitstromen naar werk. Ook ouderen zijn gebaat bij werk. Zij staan al langdurig aan de kant en het zal veel inzet vragen om hen alsnog uit te laten stromen.

WWB en Gemeentelijke re-integratieverordening

Het juridische kader rond het opleggen van arbeidsverplichtingen wordt gevormd door de Wet werk en bijstand (WWB). Op grond van artikel 9 van de WWB geldt voor **iedere** belanghebbende van 18 tot 65 jaar vanaf de dag van melding de plicht tot arbeidsinschakeling. Er is geen ontheffing meer mogelijk op grond van leeftijd. Voor alleenstaande ouders met kinderen tot 12 jaar moet rekening worden gehouden met de zorgtaak. Dit ontslaat de alleenstaande ouder niet van de verplichting mee te werken aan re-integratie.

Op grond van artikel 9 WWB kan onderscheid gemaakt worden in de arbeidsplicht en de re-integratieplicht. De arbeidsplicht houdt in dat de uitkeringsgerechtigde naar vermogen algemeen geaccepteerde arbeid moet zien te verkrijgen en aanvaarden (artikel 9 lid 1 a). De re-integratieplicht (c.q. trajectplicht) houdt in dat de uitkeringsgerechtigde de plicht heeft gebruik te maken van een door ons aangeboden voorziening gericht op arbeidsinschakeling, alsmede de plicht om mee te werken aan een onderzoek naar de mogelijkheden tot arbeidsinschakeling. Dit speelt vooral een rol in de situatie waarin betaalde arbeid nog niet aan de orde is. (artikel 9 lid 1 b). Door betrokkene een traject aan te bieden, kan bezien worden welke scholing, in brede zin, de cliënt nodig heeft. De cliënt krijgt dan ook voldoende begeleiding om succesvol weer te reïntegreren.

In de gemeentelijke verordening staat nu dat het uitgangspunt voor de groep alleenstaande ouders met kinderen tot 12 jaar is, dat wanneer de alleenstaande ouder aangeeft de zorg voor de kinderen te willen laten prevaleren, deze wens in principe zal worden gehonoreerd. Er zal dan geen traject gericht op arbeidsinschakeling worden aangeboden. Voor alleenstaande ouders met zorgtaken voor ernstig lichamelijk en/of geestelijk gehandicapte kinderen in de leeftijd tot 18 jaar geldt dat zij, wanneer zij aangeven de zorgtaken zelf te willen vervullen, vrijgesteld worden van de arbeidsverplichting. Deze ontheffing van de arbeidsverplichting zal elke 6 maanden met de klant worden geëvalueerd.

Gemeentestukken: 2007-112

Het voorbehoud in de wet betreft alleen het aanvaarden van arbeid en dan alleen als aan bepaalde voorwaarden (met name kinderopvang) niet is voldaan. Aan elke alleenstaande ouder kan de trajectplicht worden opgelegd. Een ontheffing moet per individueel geval worden bekeken. De alleenstaande ouder mag niet aangeven de zorg voor de kinderen te willen laten prevaleren c.q. niet te willen werken. Het is van groot belang dat de alleenstaande ouder de aansluiting op de arbeidsmarkt niet verliest c.q. zo snel mogelijk opzoekt.

Wat betreft de arbeidsverplichting voor de oudere cliënt staat in de toelichting op de verordening dat geen prioriteit wordt gegeven aan de re-integratie van deze groep cliënten. Dit is niet meer wenselijk en zal gewijzigd worden.

Bij de Eerste Kamer ligt een wetsvoorstel voor de participatiebanen. De tekst van artikel 10 is aangepast aan de nieuwe benaming en inhoud van het wetsvoorstel. Vooruitlopend op de uitkomst van de participatietop is loonkostensubsidie ook mogelijk gemaakt ten bate van uitstroom voor personen met een beschermde baan en jongeren onder de 27 jaar. Dit betreft technische wijzigingen.

De uitvoeringspraktijk

De uitvoering van het Ridderkerkse beleid voor de alleenstaande ouders stimuleert het aantal ontheffingen van de arbeidsverplichtingen. Als de alleenstaande ouders wel elke 6 maanden worden gesproken en actief gestimuleerd een re-integratietraject te starten, stimuleert dit alleen al de uitstroom uit de uitkering.

Daarnaast is aan de re-integratie van personen van 57,5 jaar en ouder geen prioriteit gegeven. Uit de invoering van de WWB vloeide voort dat met alle cliënten die in 2005 een uitkering hadden een gesprek over de arbeidsverplichtingen is gevoerd, met als doel de arbeidsverplichtingen aan te passen aan de nieuwe strengere wetgeving. In de praktijk zijn de gesprekken wel gevoerd, maar dit heeft niet geleid tot een daling van het aantal ontheffingen van de arbeidsverplichting. Omdat de oudere cliënt geen prioriteit had, werd een ontheffing stilzwijgend voortgezet en werd er ook geen re-integratietraject aangeboden aan de cliënt. Dit proces werd en wordt in de hand gewerkt door medische adviezen waarbij vooral de beperkingen voorop staan en niet de mogelijkheden van cliënt. Een cliënt met beperkingen wordt dan niet doorverwezen naar een re-integratietraject.

Het is van belang deze vicieuze cirkel te doorbreken en per direct met cliënten regelmatig te spreken en hen te stimuleren een re-integratietraject te starten c.q. aan het werk te gaan. In het kader van de bestandsanalyse zal hier expliciet aandacht aan worden besteed.

Conclusie

- 1) De **Re-integratieverordening wijzigen** en aan alleenstaande ouders met een kind vanaf 5 jaar tot en met 11 jaar de volledige arbeidsverplichting opleggen waarbij, binnen de grenzen van de wet, de nadruk op werk komt te liggen.
- 2) De **Re-integratieverordening wijzigen** en aan alleenstaande ouders met een kind onder de 5 jaar of met een ernstig gehandicapt kind tot 18 jaar de trajectverplichting opleggen. Op basis hiervan kan de alleenstaande ouder worden aangemeld bij een re-integratiebureau, waarbij de mogelijkheden in kaart kunnen worden gebracht en mogelijke belemmeringen weggenomen, waardoor cliënten rijp voor de arbeidsmarkt worden.

Hiervoor kan het inzetten van scholing (in brede zin), een goed instrument zijn om een startkwalificatie te behalen.

- 3) De toelichting op de Re-integratieverordening wijzigen en voor de groep oudere cliënten wel prioriteit geven aan een re-integratietraject.

4. Aanpak/Uitvoering

Als de raad besluit om het beleid ten aanzien van de ontheffingen van de arbeidsverplichting te wijzigen, dan moet de re-integratieverordening worden herzien.

Het aantal ontheffingen kan ook **door een andere uitvoeringspraktijk** teruggedrongen worden. Tijdens de **bestandsanalyse** wordt actief gestuurd op het terugdringen van het aantal ontheffingen. Nadat de bestandsanalyse is afgerond moet hier door het management blijvend op worden gestuurd.

In het kader van de pilot fase 4 zijn er trajecten ingekocht bij de Pameijerstichting. Deze trajecten zijn speciaal bedoeld voor de oudere cliënten. Hiermee is al een start gemaakt.

Voor alle alleenstaande ouders zijn er scholingsmogelijkheden beschikbaar, zoals sollicitatietrainingen, computercursussen en assertiviteitstrainingen om basisvaardigheden te ontwikkelen om beter toegerust op de arbeidsmarkt te verschijnen. Daarnaast kunnen alleenstaande ouders met een kind onder de 5 jaar of met een gehandicapt kind tot 18 jaar in aanmerking komen voor langer durende cursussen om een betere startkwalificatie te bereiken.

Er zal aandacht worden besteed aan voldoende kinderopvang voor de alleenstaande ouders, zowel in het formele als het informele circuit. Tijdens het re-integratietraject is er gelegenheid om belemmeringen in kaart te brengen en op te lossen. De re-integratieactiviteiten zullen zoveel mogelijk onder schooltijd plaatsvinden. Hierover worden afspraken met het re-integratiebureau gemaakt.

Er is een plan van aanpak voor het uitvoeren van de bestandsanalyse. De gesprekken die in het kader van de bestandsanalyse worden gevoerd, worden ook benut om de ontheffingen van de arbeidsverplichtingen te herzien. Het gaat om de volgende getallen:

Categorie	Totaal	Geheel of deels ontheven van arbeidsverplichting
Ouderen > 45 (incl. 20 alleenstaande ouders)	248	148
Alleenstaande ouders < 46 jaar	130	96
Hiervan 38 jongste kind jonger dan 5 jaar 64 jongste kind tussen 5 en 12 jaar 28 jongste kind 12 jaar of ouder		
	378	244

5. Kosten/Opbrengsten/Dekking

De kosten van trajecten (inclusief scholing) kunnen betaald worden uit het werkdeel van de WWB. Hiervoor is ruim voldoende budget aanwezig.

Gemeentestukken: 2007-112

Wijzigingen in de arbeidsverplichtingen van individuele cliënten dienen, op grond van de Algemene wet bestuursrecht, in een beschikking te worden neergelegd.

Het college van burgemeester en wethouders van Ridderkerk,
de secretaris, de burgemeester,